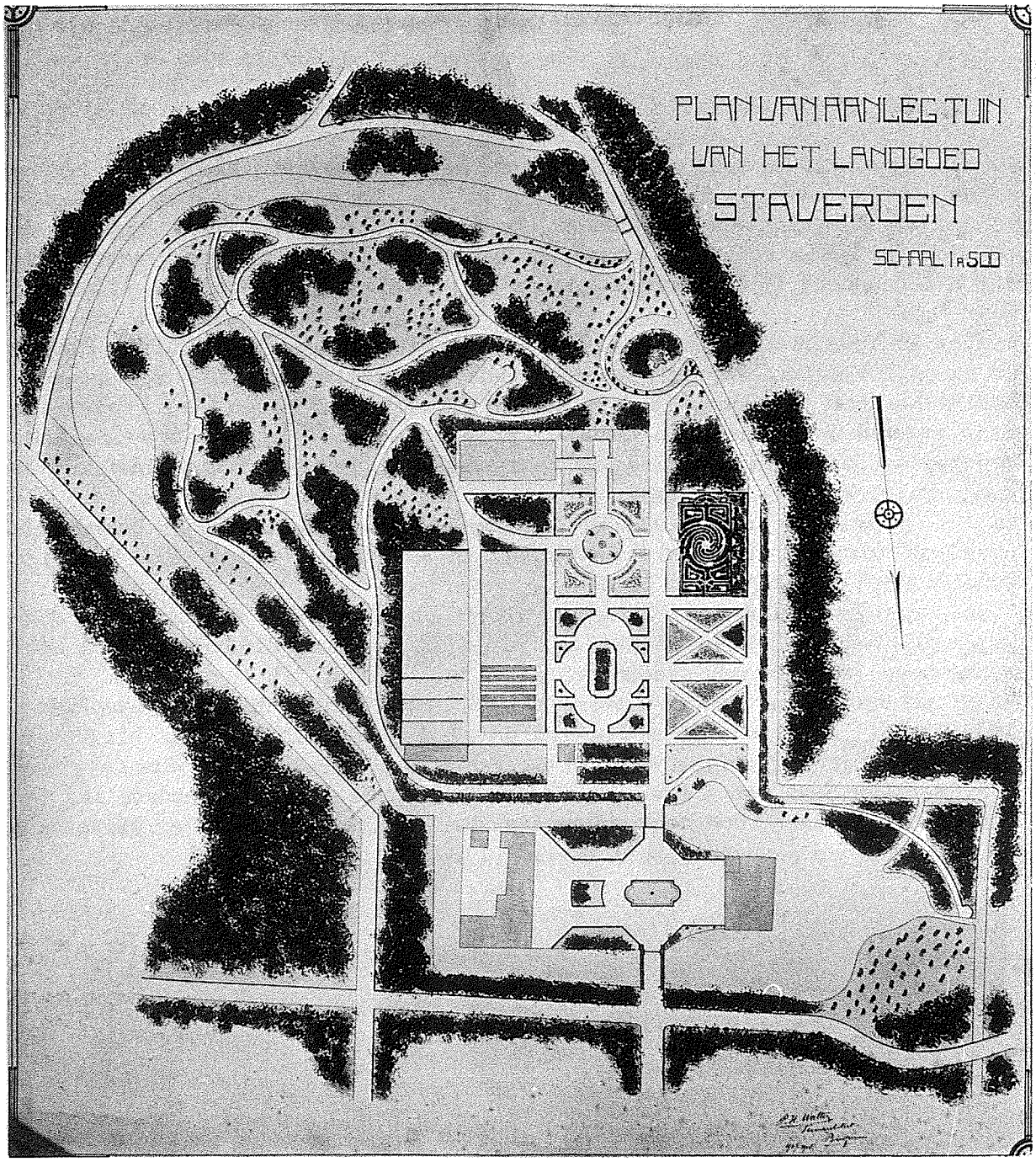

Petrus Hermannus Wattez (1871-1953) Part.Coll, Bussum, foto UB Wageningen.

III Petrus Hermannus Wattez (1871-1953)

III.1 Biografie

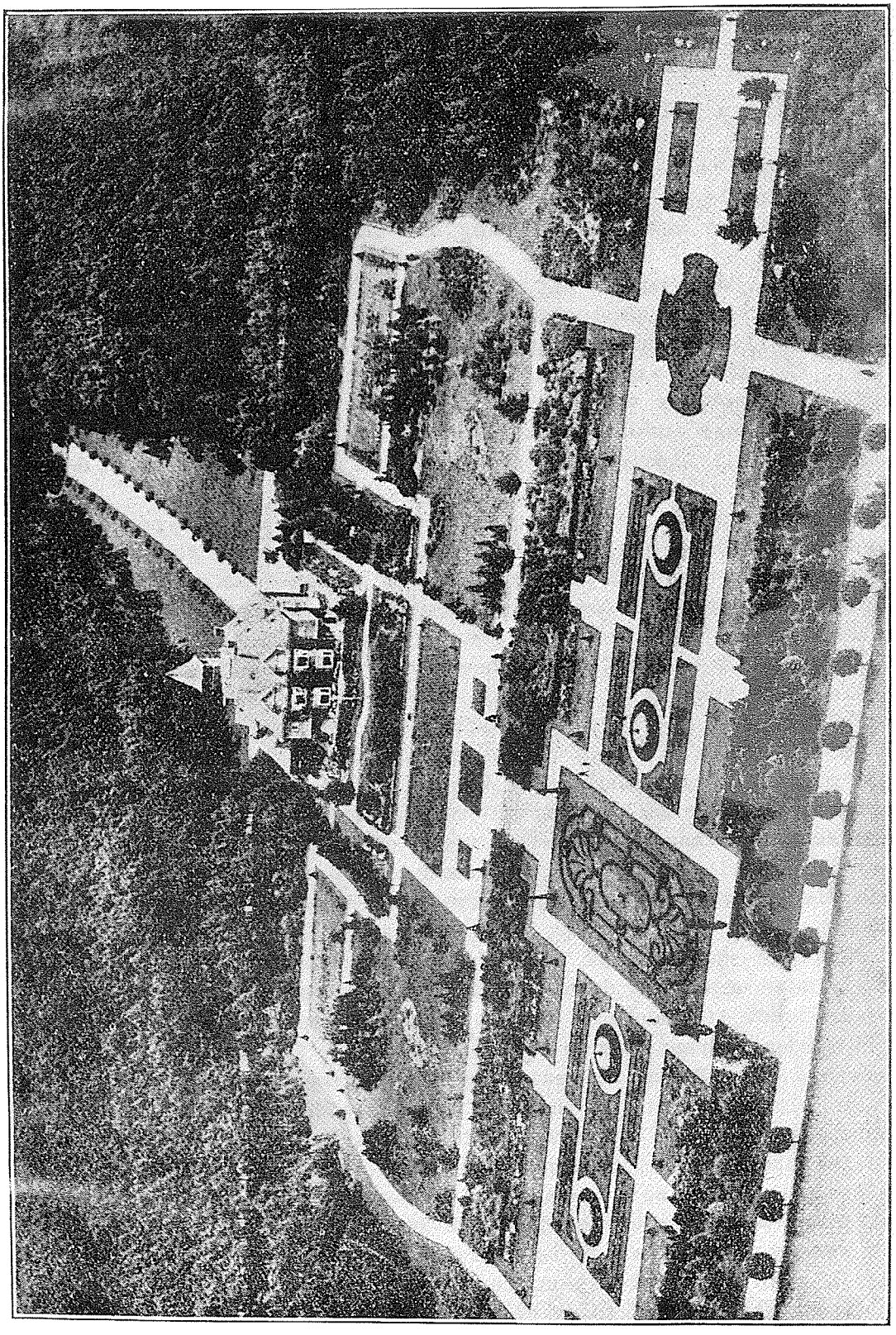
Petrus Hermannus Wattez, genoemd Pieter, geboren in 1871, kwam na de lagere school in de leer bij zijn vader Dirk en bezocht enige jaren de tuinbouwschool op Wilhelmshöhe in Kassel. In zijn jonge jaren kreeg hij ook de gelegenheid grote reizen te maken. Zo bezocht hij de Verenigde Staten (waar hij onder andere in Californië advies gaf en plantages bezocht), Afrika en West Indië.[1]
Pieter en Constant werkten beiden in het bedrijf van vader Dirk. Pieter kreeg op 20-jarige leeftijd via zijn vader de eerste opdracht; hij ontwierp Het Wakkengoor te Gronau (Dld.) voor de familie Van Delden. Ook Pieter zou zijn meeste opdrachten in Twente krijgen, waarbij hij niet zelden een reorganisatie van zijn vaders werk uitvoerde. De Fa. D. Wattez bleef tot de dood van Dirk in 1906 bestaan.
In 1910 huwde Pieter Cato Ekker; dit huwelijk bleef kinderloos. Vanaf zijn huwelijk tot 1918 is Pieter gevestigd in Apeldoorn; vanaf 1918 tot zijn dood in 1953 woonde hij in Delden.
Zijn broer Frans Constant Cornelis blijft na 1906 onder de firmanaam Constant Wattez in Bussum gevestigd.[2] In 1922 is deze firma verhuisd naar Woudenberg, waar ze nog steeds bestaat.
Vanaf de oprichting van de Bond van Nederlandse Tuinarchitecten was Pieter lid. Dat hij in zijn tijd een bekend en geacht tuinarchitect was blijkt uit het feit dat hij naast Hugo A.C. Poortman, Leonard A. Springer en H.F. Hartogh Heys van Zouteveen zitting had in de jury ter beoordeling van ontwerpen, gemaakt voor een prijsvraag voor een begraafplaats en parkaanleg op het landgoed Kranenburg bij Zwolle (1929).[3]

11. P.H. Wattez, ontwerp voor de aanleg bij Kasteel Staverden, gesigneerd, gedateerd 1907-1908; Stichting Het Geldersch Landschap, foto UB Wageningen.

III.2 Stijlkenmerken en stijlinvloeden

Ook voor Pieter Wattez geldt, dat er erg weinig ontwerpen van zijn hand bewaard zijn gebleven. Ook hier moeten stijlprincipes geabstraheerd worden uit topografische kaarten, die nog bestaande parken en tuinen en oude luchtfoto's.
Bij een vergelijking tussen het ontwerp voor Kasteel Staverden te Staverden (1907, zie afb. 11), oude luchtfoto's en huidige situatie van Huis te Maarn te Maarn (1907), een oude luchtfoto van De Ruiterberg te Doorn (1916, zie afb. 12), de aanleg van het G.J. van Heekpark te Enschede (1918) en de topografische weergave van De Hooge Boekel te Enschede (1925) valt bij elk project de strakke indeling op. Pieter Wattez gebruikte dan ook vaak een monumentale stijl, waarin het huis bijna altijd onderdeel is van de belangrijkste as.
Uitzondering vormt de aanleg bij Kasteel Staverden. Hier heeft Wattez de gemengde stijl toegepast, waarbij het rechtlijnige, rond een middenas gegroepeerde deel bestaat uit rechthoekige tuinen (doolhof, bloemparterre, etc.). Ook het voorplein heeft een strakke vorm gekregen. Het landschappelijke deel bestaat uit een wirwar van paden op een klein oppervlak; deze aanleg bestond al eerder; Wattez heeft zich voornamelijk met de rechtlijnige tuinaanleg bemoeid.
In datzelfde jaar (1907) zorgde Wattez voor een monumentale symmetrische opzet in de aanleg bij Huis te Maarn. Het huis werd pas in 1915 gebouwd, maar de plaats was in overleg met Wattez van te voren bepaald. Er kwam een geometrische aanleg met trappen en vormbomen voor de heuvel waar later het huis op kwam te staan. Deze aanleg vormt de middenas van het huis. De rest van het park bezit een sterk gestyleerd padenpatroon (bijna cirkelvormig). Er zijn diverse zichtassen aangebracht en de beplanting is ook sterk symmetrisch van opzet. Opvallend is het grote aantal blauwe ceders in het park.
Een dergelijke symmetrie in beplanting en een dergelijk gestyleerd padenverloop vinden we ook in de aanleg bij De Ruiterberg te Doorn (1916) en bij De Hooge Boekel te Enschede (1925). (Bij dit laatstgenoemde park ligt het huis 45 graden gedraaid op de symmetrie-as).
Ook het G.J. van Heekpark bezit een dergelijke monumentaal-symmetrische opzet. In dit park ligt het theehuis aan het eind van de middenas.
Uit bovengenoemde stijlkenmerken blijkt, dat P.H. Wattez in zijn tijd een modern tuinarchitect moet zijn geweest die, naast de landschapsstijl, een strak monumentale opzet toepaste. Zijn werk is wat betreft de opbouw in rechtlijnige vormen te vergelijken met dat van D.F. Tersteeg.
In het werk van P.H. Wattez is overigens, net als in dat van zijn vader, duidelijk zijn boomkwekerij-achtergrond terug te vinden in de prachtige bomen die nu nog bestaan (o.a. op De Ruiterberg).

12. Luchtopname van de oorspronkelijke aanleg bij De Ruiterberg te Doorn; illustratie uit onbekend tijdschrift; S.C.

13. Gezicht op prieel in onbekend park, aanleg D. of P.H. Wattez; Part. Coll. Bussum, foto UB Wageningen.

14. Gezicht op onbekend park en huis, aanleg D. of P.H. Wattez; Part. Coll. Bussum, foto UB Wageningen.

III.3 Petrus Hermannus Wattez

Chronologische lijst met werken voor particulieren, algemeen

* = tekening aanwezig;
pc = particuliere collectie,
stol = Stichting Het Overijssels Landschap

jaar	plaats	project	opdrachtgever	opmerkingen
1894	Enschede	Het Smalenbroek	Mr E. ter Kuile	1958 nieuw huis
ca 1895	Hengelo	De Grundel	Ir C.F. Stork	ca. 1895 bouw huis
ca 1905	Hengelo	De Belder	Fam. Dikkers	ca. 1948 nieuw huis
ca 1906	Hilversum	Spijkerpolder	E. Luden	veranderd door D.F. Tersteeg
1906	Enschede	De Tol	N.G. van Heek	arch.hs. Ir G.Beltman (1905); uitbreiding 1914
1907	Maarn	Huis te Maarn	Mr W.B. Blijdenstein	aanleg bij theekoepel; arch.hs. J. Stuyt (1915)
1907-08	Staverden*	Kasteel Staverden	F.B. 's Jacob	tekening Stichting Het Geldersch landschap; 1905 verbouw hs.
ca 1908	Rutbeek	Zonnebeek	J.B. van Heek	tek.situatie 1972 T.H. Koning
1910	Haarle*	De Sprengenberg	A.W.W. van Wulfften Palthe	tekening pc;arch.hs. K.Muller (1903); later ook Springer
ca 1910	Hengelo	De Wildernis	Fam. van Heek	aanleg sterrebos
1911	Boekelo	De Weele	H. van Heek-Jannink	aanleg rozentuin arch.hs. (1911) S. de Clercq
1912	Oldenzaal	Hakenberg	Fam. Lohman-Blijdenstein	v.a. 1903 koepel; hs.1925; 1927 veranderd door Fa. H. Copijn & Zn
ca 1912	Oldenzaal	De Haer	C. Gelderman-Muller	bouw hs. 1881; uitbr.1927; Springer 1916 beplanting
1913	Enschede	De Hölterhof	N.G. Jannink-ter Kuile	arch.hs. S.de Clercq (1913); hs. uitgebr. 1925

Petrus Hermannus Wattez
Chronologische lijst met werken voor particulieren, algemeen (vervolg)
* = tekening aanwezig;
pc = particuliere collectie,
stol = Stichting Het Overijssels Landschap

jaar	plaats	project	opdrachtgever	opmerkingen
1916-17	Doorn	De Ruiterberg	Fam. Wilmink	na WOII arch. hs.
1916-24	Haaksbergen	De Bleeck	J.G.H. Jordaan	arch.hs. Ir G. Beltman (1916)
1918	Enschede	G.J. van Heekpark	erven G.J. van Heek	in 1929 werd Van Lochemsbleek hier aan toegevoegd
1925-26	Enschede	De Hooge Boekel	H. van Heek	arch.hs. Gebr. Van Nieukerken (1922-24)
ca 1927	Hoevelaken	Huis Hoevelaken	C.J.K. van Aalst	reorg.; arch.hs. Gebr. Van Nieukerken (1926)
ca 1930	Lochem	De Cloese	J. Sickez	reorganisatie
ca 1930	Ommen*	De Lemelerberg	Fam. Ledeboer	tekening stol; aanleg niet voltooid
ca 1935	Hengelo	Het Oosterveld	L. van Heek jr	
1937	Enschede*	't Spik		tekening stol niet zo uitgevoerd
ongedat.	Enschede	De Heide	Fam. Ter Kuile	hs. 1905?; er was eerst alleen een koepel
ongedat.	Oldenzaal	Kalheupink	Fam. Gelderman	reorg.; aanleg Dirk Wattez; later veranderd door L.A. Springer

III.4 **Petrus Hermannus Wattez**
Chronologische lijst met werken voor particulieren
nog (gedeeltelijk) bestaand
* = in 1987 particulier bezit

jaar	plaats	project
1894	Enschede	Het Smalenbroek
ca 1905	Hengelo	De Belder*
1906	Enschede	De Tol*
1907	Maarn	Huis te Maarn*
1907-08	Staverden	Kasteel Staverden
ca 1908	Rutbeek	Zonnebeek
ca 1910	Hengelo	De Wildernis
ca 1912	Oldenzaal	De Haer*
1913	Enschede	De Hölterhof*
ca 1915	Enschede	De Welle*
1916-17	Doorn	De Ruiterberg*
1916-24	Haaksbergen	De Bleeck*
1918	Enschede	G.J. van Heekpark
1925-26	Enschede	De Hooge Boekel
ca 1927	Hoevelaken	Huis Hoevelaken
ca 1930	Lochem	De Cloese
ongedat.	Oldenzaal	Kalheupink
ongedat.	Enschede	De Heide*
ca 1930	Ommen	Lemelerberg

III.5 **Petrus Hermannus Wattez**
Lijst met werken per provincie gerangschikt,
nog (gedeeltelijk) bestaand
* = in 1987 particulier bezit

Overijssel		
1894	Enschede	Het Smalenbroek
ca 1905	Hengelo	De Belder*
1906	Enschede	De Tol*
ca 1908	Rutbeek	Zonnebeek
ca 1910	Hengelo	De Wildernis
ca 1912	Oldenzaal	De Haer*
1913	Enschede	De Hölterhof*
ca 1915	Enschede	De Welle*
1916,1924	Haaksbergen	De Bleeck*
1918	Enschede	G.J. van Heekpark
1925-26	Enschede	De Hooge Boekel
ca 1930	Lochem	De Cloese
ca 1930	Ommen	Lemelerberg
ongedat.	Oldenzaal	Kalheupink
ongedat.	Enschede	De Heide*

15. Zicht op deel van een onbekend park, aanleg D. of P.H. Wattez; Part. Coll. Bussum, foto UB Wageningen.

P.H. Wattez - werken per provincie gerangschikt (vervolg)

Gelderland		
1907-08	Staverden	Kasteel Staverden
1916-17	Doorn	De Ruiterberg
Utrecht		
1907	Maarn	Huis te Maarn*
ca 1927	Hoevelaken	Huis Hoevelaken

III.6 Petrus Hermannus Wattez
Lijst onbekende huidige situaties

geen

III.7 Petrus Hermannus Wattez
Lijst aanbevelingen - te behouden tuinen
* = in 1987 particulier bezit

ca 1905	Hengelo	De Belder*
1906	Enschede	De Tol*
1907	Maarn	Huis te Maarn*
1907-08	Staverden	Kasteel Staverden
ca 1908	Rutbeek	Zonnebeek
1912	Oldenzaal	De Haer*
1913	Enschede	De Hölterhof*
1916-17	Doorn	De Ruiterberg*
1916-24	Haaksbergen	De Bleeck*
1918	Enschede	G.J. van Heekpark
1925-26	Enschede	De Hooge Boekel
ca 1927	Hoevelaken	Huis Hoevelaken
ongedat.	Oldenzaal	Kalheupink
ongedat.	Enschede	De Heide*

III.8 Petrus Hermannus Wattez
Lijst te redden (te restaureren) tuinen
* = in 1987 particulier bezit

1916-17	Doorn	De Ruiterberg* (wel nieuw huis!)
ongedat.	Enschede	De Heide*